

Μελλοντικές Νηπιαγωγοί και Διαδίκτυο: Αντιλήψεις, Θέσεις και Προοπτικές Αξιοποίησης στη Διδακτική Πράξη

Ιωάννης Μπερδούσης
berdousis@upatras.gr
ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στη διερεύνηση των απόψεων μελλοντικών νηπιαγωγών για τη χρήση του Διαδικτύου στο νηπιαγωγείο. Αναζητείται ο τρόπος με τον οποίον οι μελλοντικοί νηπιαγωγοί χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο, πως το αντιλαμβάνονται και εάν (και με ποιο τρόπο) σκοπεύουν να το αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε φοιτήτριες του τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών με τη μορφή ερωτηματολογίου τον Μάρτιο του 2012. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως οι μελλοντικοί νηπιαγωγοί αντιλαμβάνονται τις ποικίλες δυνατότητες χρήσης του Διαδικτύου στο Νηπιαγωγείο, φαίνεται να νοιώθουν άνετα με τη χρήση του Υπολογιστή και του Διαδικτύου στην τάξη και προτίθενται να το αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με ποικίλους τρόπους.

Λέξεις - Κλειδιά: Διαδίκτυο, Φοιτητές, Νηπιαγωγείο

Εισαγωγή

Οι Υπολογιστές και το Διαδίκτυο έχουν καταλάβει σημαντική θέση στο μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ωστόσο η χρήση τους στην Προσχολική Εκπαίδευση βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο. Παρόλο που το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) του 2003 επεκτείνει τη διδασκαλία και τη χρήση της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο, λίγα είναι τα Νηπιαγωγεία στην Ελλάδα που χρησιμοποιούν τον υπολογιστή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η επιτυχής ένταξη της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις γνώσεις και στάσεις των νηπιαγωγών για τη χρήση του υπολογιστή στη προσχολική τάξη (Γκριόση κ.α, 2000; Κυρίδης κ.α, 2003). Οι εκπαιδευτικοί που πιστεύουν πως οι Νέες Τεχνολογίες, και το Διαδίκτυο ειδικότερα, είναι χρήσιμες και μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία αναμένεται να τις αξιοποιήσουν στην τάξη πιο εύκολα, ενώ οι αρνητικές απόψεις των εκπαιδευτικών μπορεί να περιορίσουν τις προσπάθειες αξιοποίησής του στις διδακτικές πρακτικές (Μαρκάκης, 2001; Καραμηνάς, 2007; Μπίκος, 1995). Οι απόψεις των μελλοντικών νηπιαγωγών για την ενσωμάτωση και αξιοποίηση των ΤΠΕ γενικότερα αλλά και του Διαδικτύου ειδικότερα, είναι σημαντικές, καθώς θα επηρεάσουν τις αποφάσεις τους σχετικά με την αξιοποίηση του Διαδικτύου στην τάξη. Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στη διερεύνηση των απόψεων μελλοντικών νηπιαγωγών για τη χρήση του Διαδικτύου στο νηπιαγωγείο. Αναζητείται επίσης ο τρόπος με τον οποίον οι ίδιες οι μελλοντικές νηπιαγωγοί χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο, πως το αντιλαμβάνονται και εάν (και με ποιο τρόπο) σκοπεύουν να το αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Επισκόπηση Ερευνών

Σε όλα τα τμήματα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στη Προσχολική Ηλικία των Ελληνικών Πανεπιστημίων επιδιώκεται η απόκτηση ψηφιακού αλφαριθμητισμού με την

παροχή στους φοιτητές υποχρεωτικών και μαθημάτων επιλογής με αντικείμενο τις ΤΠΕ. Οι φοιτητές αυτών των τμημάτων έχουν έρθει σε επαφή με τις Νέες Τεχνολογίες και το Διαδίκτυο πριν την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο και έχουν διαμορφώσει σε κάποιο βαθμό μια άποψη και μια στάση απέναντι στις Νέες Τεχνολογίες.

Όταν διερευνήθηκε ο βαθμός εξοικείωσης με τις ΤΠΕ και το Διαδίκτυο νεοεισελθόντων φοιτητριών στο τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ) του Πανεπιστημίου Πατρών (Κουσουράκη & Παναγιωτακόπουλου, 2011), παρατηρήθηκε μια τάση αύξησης της πρόσβασης των φοιτητριών στις ΤΠΕ. Διαπιστώνεται πως οι ΤΠΕ αποτελούν κομμάτι της καθημερινής ζωής της πλειοψηφίας των συγκεκριμένων ατόμων. Όμως η όλο και μεγαλύτερη πρόσβαση τους στις ΤΠΕ δεν παραπέμπει και στην υπέρβαση του ψηφιακού χάσματος, μιας και αυτοαξιολογούν σε χαμηλά επίπεδα την ικανότητά τους να χειρίζονται με αποτελεσματικό τρόπο τις ΤΠΕ. Αναγνωρίζουν όμως πως οι ΤΠΕ αποτελούν στοιχείο του πολιτιστικού κεφαλαίου των νέων ανθρώπων και φαίνεται να κινητοποιούνται ώστε, κυρίως με προσωπική προσπάθεια μελέτης να καλύψουν το πρόβλημα του ψηφιακού αλφαριθμητισμού. Ειδικά σήμερα που οι νέοι κατακλύζονται από τις Νέες Τεχνολογίες, ειδικότερα από το Διαδίκτυο και τη χαοτική διάστασή του, το σχολείο δε φαίνεται να τους μνεί στο κόσμο του δίνοντάς του τα απαραίτητα εφόδια.

Είναι αξιοσημείωτο πως όταν μελετήθηκαν οι στρατηγικές αναζήτησης των φοιτητών σε δραστηριότητες αναζήτησης πληροφορίας προέκυψαν σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάλογα με την αυτοαποτελεσματικότητα των φοιτητών στη χρήση του Διαδικτύου (Παρίση κ.α, 2010). Διαπιστώνεται έλλειμμα δεξιοτήτων κυρίως στις ομάδες με χαμηλό βαθμό αυτοαποτελεσματικότητας που υποδεικνύουν έλλειμμα δεξιοτήτων στις διαδικασίες οργάνωσης της διαδικασίας από τους φοιτητές. Από τη συγκεκριμένη έρευνα φαίνεται πως ακόμα και όταν οι φοιτητές έχουν παρακολουθήσει κάποια μαθήματα ψηφιακού αλφαριθμητισμού φαίνεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ουσιαστική αξιοποίηση υπηρεσιών των Νέων Τεχνολογιών και του Διαδικτύου.

Το θέμα της αυτοαποτελεσματικότητας (Bandura, 1997) έχει απασχολήσει αρκετούς ερευνητές πολλοί από αυτούς μάλιστα το συνδέουν με την επιτυχημένη ενσωμάτωση των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Τα ευρήματα έρευνας στην Ελλάδα (Μητσιοπούλου & Βεκόρη, 2011) έδειξαν ότι η ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία συσχετίστηκε σημαντικά με την αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών όσον αφορά στη εκπαιδευτική χρήση των ΤΠΕ και με το είδος της επιμόρφωσής τους. Φαίνεται πως η αυτοαποτελεσματικότητα ως προς την εκπαιδευτική χρήση των ΤΠΕ καθώς και η επιμόρφωση που εστιάζει σε θέματα διδασκαλίας με τις νέες τεχνολογίες ήταν σημαντικοί παράγοντες για τη χρήση Η/Υ στη διδασκαλία. Αυτό αναδεικνύει τη σημασία της παιδαγωγικής γνώσης περιεχομένου για τις νέες τεχνολογίες, αλλά και της, έως ένα σημείο, τεχνολογικής γνώσης. Από ανάλογες έρευνες φαίνεται πως οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία και τη μάθηση με τη χρήση των ΤΠΕ είναι καθοριστικές για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αρκετοί εκπαιδευτικοί που έχουν θετικές στάσεις για την εκπαιδευτική ένταξη των ΤΠΕ εκφράζουν επιφυλακτικότητα και αναγνωρίζουν δυσκολίες στην χρήση των ΤΠΕ στη τάξη (Τζιμογιάννης & Κόμης, 2004).

Από την άλλη μεριά το Διαδίκτυο φαίνεται να αποτελεί ένα σημαντικό διδακτικό εργαλείο ακόμα και στο Νηπιαγωγείο, επομένως φαντάζει απαραίτητη η εγκαθίδρυση μια σωστή αναπαράστασής του στο νου των μελλοντικών νηπιαγωγών. Φαίνεται πως οι Νηπιαγωγοί συμφωνούν με διάφορες δυνατότητες χρήσης του Διαδικτύου όπως δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών νηπιαγωγείων, την ψυχοπαιδαγωγική στήριξή τους και τη δημιουργία εποπτικού υλικού, που αποτελούν τις πιο συνήθεις χρήσεις του Διαδικτύου και πηγάζουν κυρίως από το χαρακτήρα του ως μέσο επικοινωνίας και

πληροφόρησης. Όμως οι Νηπιαγωγοί συμφωνούν οριακά ή δηλώνουν αβεβαιότητα που την αποδίδουν στις ελλείψεις τους γνώσεις για τις εκπαιδευτικές χρήσεις του Διαδικτύου (Ζαράνη & Οικονομίδη, 2006). Είναι γεγονός πως οι εκπαιδευτικοί εντάσσουν τη χρήση του διαδικτύου περισσότερο σε υπάρχουσες, παραδοσιακές πρακτικές και υιοθετούν λιγότερο εναλλακτικές προσεγγίσεις. Ο εκπαιδευτικός προσεγγίζει το Διαδίκτυο ως υποστηρικτικό εργαλείο είτε αναζητώντας ο ίδιος υλικό, χωρίς να εμπλέκει τους μαθητές του, είτε αναζητώντας πληροφορίες και υλικό από κοινού με τους μαθητές του, για να εξηγηθεί διδακτικούς/γνωστικούς στόχους. Ακόμα χρησιμοποιεί ανοιχτά διαδραστικά λογισμικά/προσομοιώσεις σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον που δεν προσφέρεται από τα παραδοσιακά μέσα διδασκαλίας, έχοντας διδακτικούς/γνωστικούς στόχους (Τοκμακίδου κ.α, 2010). Όμως οι εκπαιδευτικοί που έχουν αποκτήσει από την επιμόρφωσή τους μόνο βασικές δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ αναζητούν πληροφορίες στο Διαδίκτυο, αλλά περιορίζονται μόνο σ' αυτό (Καραμηνάς, 2007). Έχει επισημανθεί ότι εκπαιδευτικοί με λίγες γνώσεις και χαμηλή αυτοπεποίθηση για τη χρήση του υπολογιστή αποφεύγουν να τον χρησιμοποιήσουν στη διδασκαλία τους (Μαρκάκης, 2001; Καραμηνάς, 2007; Μπίκος, 1995).

Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι να μελετηθούν οι χρήσεις, οι αναπαραστάσεις και οι πιθανές ιδέες αξιοποίησης του Διαδικτύου στην εκπαιδευτική πράξη φοιτητριών του 2^{ου} και 3^{ου} έτους του τμήματος Επιστήμης της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών που έχουν παρακολουθήσει επίσημα μαθήματα ψηφιακού αλφαριθμητισμού. Συγκεκριμένα στο Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η παρέχονται στους φοιτητές / φοιτήτριες οκτώ υποχρεωτικά και επιλογής προπτυχιακά μαθήματα με αντικείμενο τις ΤΠΕ (Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η, 2011). Συγκεκριμένα στη εργασία θα μας απασχολήσουν τα ακόλουθα ερωτήματα: Πως χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο οι φοιτήτριες 2^{ου} και 3^{ου} έτους στο Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η του Πανεπιστημίου Πατρών, κατά τη χρονική περίοδο 2011-2012; Πως αντιλαμβάνονται το Διαδίκτυο; Αναγνωρίζουν οι συγκεκριμένες φοιτήτριες την προστιθέμενη αξία που παρέχει το Διαδίκτυο στο εκπαιδευτικό τους έργο; Και, εάν ναι ποια ήταν η συμβολή της σχολής τους; Σκέφτονται οι συγκεκριμένες φοιτήτριες να χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο στην εκπαιδευτική διαδικασία; Και, εάν ναι με ποιο τρόπο;

Μεθοδολογία

Το δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 72 φοιτήτριες του Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η του Πανεπιστημίου Πατρών που κατά τη χρονική περίοδο 2011-2012 βρίσκονται στο 2^ο και 3^ο έτος σπουδών και κατά κανόνα έχουν παρακολουθήσει μαθήματα πληροφορικού αλφαριθμητισμού. Η επιλογή του δείγματος έγινε με βάση την προθυμία των φοιτητριών να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, το οποίο δημοσιεύτηκε στην ομάδα "Department of ESECE, University of Patras - ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών" της σελίδας κοινωνικής δικτύωσης Facebook. Συγκεκριμένα το δείγμα αποτελείται από 40 φοιτήτριες (56%) του 2^{ου} έτους και 32 φοιτήτριες (44%) του 3^{ου} έτους. Το 67% των φοιτητριών (48 φοιτήτριες) έχει παρακολουθήσει 1-2 μαθήματα σχετικά με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και το 33% των φοιτητριών (24 φοιτήτριες) έχουν παρακολουθήσει 3-4 μαθήματα σχετικά με τις ΤΠΕ

Ερευνητική Διαδικασία

Για την έρευνα κατασκευάστηκε ένα ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, οι οποίες ομαδοποιήθηκαν ως προς τα θέματα που είχαν να ανιχνεύσουν. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου αναλύθηκαν ποσοτικά ενώ οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου ποιοτικά. Η έρευνα είναι μια μελέτη περίπτωσης (Cohen, Manion & Morrison, 2007) με σκοπό να διερευνηθούν τα ζητήματα που τέθηκαν παραπάνω. Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων αφορούσε γενικά στοιχεία των ερωτηθέντων (φύλο, έτος σπουδών, παρακολούθηση μαθημάτων ΤΠΕ) για να κατηγοριοποιήσουμε το δείγμα μας. Η δεύτερη ομάδα ερωτήσεων είχε ως σκοπό να διαπιστώσουμε αν οι φοιτήτριες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο στη καθημερινή τους ζωή, με ποιο τρόπο και εάν τελικά αντιλαμβάνονται την έννοια Διαδίκτυο. Στην ομάδα αυτή ανήκουν οι ερωτήσεις: «Έχετε πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το σπίτι;», «Πόσο συχνά χρησιμοποιείται το Διαδίκτυο;», «Για ποιο λόγο χρησιμοποιείται το Διαδίκτυο;» καθώς και οι ερωτήσεις «Τι εννοούμε με τον όρο Διαδίκτυο;» και «Πως αντιλαμβάνεστε το Διαδίκτυο, σαν ένα συγκεντρωτικό ή σαν ένα καταναμημένο σύστημα; Γιατί;». Η τρίτη ομάδα ερωτήσεων αποσκοπεί στο να διαπιστωθεί αν οι μελλοντικοί νηπιαγωγοί αντιλαμβάνονται τις παιδαγωγικές χρήσεις του Διαδικτύου και την αξία του στο εκπαιδευτικό έργο. Για το σκοπό αυτό επιλέχθηκε να διατυπωθούν 2 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για να μην επηρεαστούν οι φοιτήτριες με προτεινόμενες επιλογές που πιθανόν να καθοδηγούσαν τις απαντήσεις τους. Σε αυτή την ομάδα ανήκουν οι ερωτήσεις «Τι μπορεί, κατά τη γνώμη σας, να προσφέρει η χρήση του Διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία (για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή);» και «Φαντάζεστε κάποιες μαθησιακές δραστηριότητες που αξιοποιούν το Διαδίκτυο και έχουν σημαντική μαθησιακή αξία; Αναφέρετε κάποιες από αυτές...». Η τέταρτη ομάδα ερωτήσεων διερευνά εάν οι μελλοντικές νηπιαγωγοί είναι πρόθυμες να χρησιμοποιήσουν το Διαδίκτυο στην εκπαιδευτική διαδικασία και με ποιο τρόπο. Για το σκοπό αυτό διατυπώθηκαν 3 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής όπου μπορούσαν να επιλέξουν περισσότερες από μια απαντήσεις. Οι ερωτήσεις αυτές ήταν οι ακόλουθες: «Σκέφτεστε να χρησιμοποιήσετε το Διαδίκτυο στο νηπιαγωγείο για:», «Ποιές από τις παρακάτω κατηγορίες υπηρεσιών Διαδικτύου προτίθεστε να χρησιμοποιήσετε στην εκπαιδευτική διαδικασία στο νηπιαγωγείο;» και «Τι προβλήματα πιστεύετε θα αντιμετωπίσετε στην προσπάθεια αξιοποίησης του Διαδικτύου στην τάξη;»

Αποτελέσματα της έρευνας

Ως προς το Διαδίκτυο και την καθημερινή ζωή

Το 92% των ερωτηθέντων φοιτητριών έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο από το σπίτι του, ενώ το 58% του δείγματος χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο σε καθημερινή βάση. Το 25% χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο 4-5 φορές την εβδομάδα ενώ το 17% το χρησιμοποιεί 1-3 φορές την εβδομάδα. Καμία φοιτήτρια δεν επέλεξε την επιλογή «Δεν χρησιμοποιώ το Διαδίκτυο». Στην ερώτηση «για ποιο λόγο χρησιμοποιείται το Διαδίκτυο», ένα 50% δηλώνει ότι το χρησιμοποιεί για ενημέρωση, ένα 60% για διασκέδαση (παιχνίδια, τραγούδια, video), ένα 40% για αναζήτηση υλικού για τη σχολή (πληροφορίες, βιβλία, σημειώσεις, εργασίες), ένα 70% ως μέσο επικοινωνίας, ενώ καμία φοιτήτρια δεν δήλωσε πως χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο με σκοπό τη χρήση υπηρεσιών όπως e-banking, κράτηση εισιτηρίων, υποβολή αιτήσεων.

Το Διαδίκτυο ως έννοια

Στην ερώτηση «Τι εννοούμε με τον όρο Διαδίκτυο;» οι φοιτήτριες το αναγνωρίζουν ως μέσο επικοινωνίας και ως χώρο με τεράστιο όγκο πληροφοριών. Ορισμένες από τις χαρακτηριστικές απαντήσεις τους είναι οι εξής: «...είναι ο χώρος μέσα στον οποίο μπορεί κανείς να βρει οποιαδήποτε πληροφορία θέλει ή να ανεβάσει οποιαδήποτε πληροφορία θέλει...», «...είναι ένα

μέσο μαζικής επικοινωνίας με το οποίο οι άνθρωποι βρίσκουν διάφορες πληροφορίες για θέματα που τους απασχολούν, να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, να εκφράσουν τις απόψεις τους, αλλά και να επικοινωνούν μεταξύ τους», «...μια υπηρεσία που μας βοηθάει να "κάνουμε" καλύτερη και πιο εύκολη την ζωή μας (με διάφορους τρόπους)...». Υπάρχουν 7 φοιτήτριες (10%) που αναγνωρίζουν το διαδικτυο όχι μόνο ως ένα μέσο επικοινωνίας αλλά και ως είναι ένα δίκτυο συνδεδεμένων υπολογιστών «...Με τον όρο διαδικτυο εννοούμε ένα ΜΜΕ που προκύπτει από τον συνδυασμό πολλών δικτύων, και προσφέρει πρόσβαση σε έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών...», ενώ 9 φοιτήτριες (13%) τονίζουν τον ελεύθερο χαρακτήρα του «...ένα μέρος το οποίο προσφέρει απεριόριστο πλήθος πληροφοριών γρήγορα, εύκολα, χωρίς κόστος σε όλους...» και «...δεν ανήκει σε κανέναν...».

Στην ερώτηση «Αντιλαμβάνεστε το Διαδίκτυο ως συγκεντρωτικό ή καταναμημένο σύστημα» απάντησαν 54 φοιτήτριες (75%) από τις οποίες 43 απάντησαν «καταναμημένο» και 11 «συγκεντρωτικό». Από τις 54 φοιτήτριες που απάντησαν σε αυτή την ερώτηση, 16 δεν αιτιολόγησαν την απάντησή τους. Από τις 38 που αιτιολόγησαν την απάντησή τους, οι 16 αντιλαμβάνονται σωστά το Διαδίκτυο ως καταναμημένο σύστημα και δίνουν ανάλογες ορθές αιτιολογήσεις όπως: «...είναι καταναμημένο γιατί οι πληροφορίες δεν είναι συγκεντρωμένες σε έναν μεγάλο υπολογιστή», «...είναι καταναμημένο διότι γίνονται παράλληλα πολλές εργασίες από διαφορετικές μονάδες...», «...είναι καταναμημένο γιατί οι πληροφορίες περνούν από τον ένα υπολογιστή στον άλλον...», «...δεν υπάρχει μόνο ένας υπολογιστής που έχει τις σελίδες...», «...είναι καταναμημένο γιατί περιέχει πολλές πληροφορίες καταναμημένες σε διάφορα site και ιστοσελίδες...». Υπάρχουν όμως και 21 φοιτήτριες που ενώ απαντούν πως το Διαδίκτυο είναι ένα καταναμημένο σύστημα, οι αιτιολογήσεις τους είναι ασαφείς και συγκεχυμένες: «...Το αντιλαμβάνομαι ως καταναμημένο σύστημα γιατί συγκεκριμένες πληροφορίες και υλικό παρουσιάζονται σε συγκεκριμένα sites...», «...είναι καταναμημένο επειδή μπορούμε να κάνουμε ταυτόχρονα πολλές λειτουργίες...», «...είναι καταναμημένο διότι οι πληροφορίες που μπορεί να βρει κανείς είναι καταναμημένες ανάλογα με το θέμα τη κατηγορία στη οποία εντάσσεται και όχι διασκορπισμένες μέσα στο διαδικτυακό χώρο...», «...είναι καταναμημένο γιατί υπάρχουν πολλές πληροφορίες...». Από την άλλη μεριά, μόνο μία φοιτήτρια που απάντησε πως αντιλαμβάνεται το Διαδίκτυο ως συγκεντρωτικό σύστημα αιτιολόγησε την απάντησή της ως εξής: «...είναι συγκεντρωτικό γιατί προσφέρει εύρος πληροφοριών που προέρχονται από διάφορους αποστολείς...».

Παιδαγωγικές Χρήσεις του Διαδικτύου

Στην ερώτηση «Τί μπορεί, κατά τη γνώμη σας, να προσφέρει η χρήση του Διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία (για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή);» απάντησαν 56 φοιτήτριες (78%). Οι 36 φοιτήτριες (50%) αναγνωρίζουν την αξία της πληθώρας των πληροφοριών του Διαδικτύου και της δυνατότητας αξιοποίησής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία: «...η χρήση του Διαδικτύου στην τάξη προσφέρει έναν εναλλακτικό ή συμπληρωματικό τρόπο διδασκαλίας και μάθησης. Η πληθώρα πληροφοριών και εκπαιδευτικών λογισμικών που είναι διαθέσιμα (πολλές φορές δωρεάν), οι εκπαιδευτικές πύλες δίνουν τη δυνατότητα της πολλαπλής προσέγγισης του εξεταζόμενου ζητήματος...», «...επιπλέον - υποστηρικτικό υλικό...», «...εύκολη γρήγορη πρόσβαση σε έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών...», «...ο εκπαιδευτικός να βρει πληροφορίες για θέματα που έχει σκοπό να διδάξει, να πάρει πληροφορίες που μπορούν να τον βοηθήσουν στον τρόπο διδασκαλίας του...», «...Ανεση, ευκολία, παιδαγωγικές δραστηριότητες, ανανέωση των γνώσεων μας...». Οι 15 από τις φοιτήτριες που απάντησαν (21%) αναγνωρίζουν τη συνεργατική μάθηση που μπορεί να προωθηθεί μέσα από τη χρήση του Διαδικτύου στην τάξη: «...υποστήριξη συνεργατική διδασκαλία, διαδραστικής εκπαίδευσης και μάθησης...», «...δραστηριότητες, επικοινωνία με άλλα σχολεία και συναδέλφους...», ενώ 17 φοιτήτριες (24%) αναφέρονται στην μορφή του Διαδικτύου και την εμφάνισή του: «...η δελεαστική του εμφάνιση , κεντρίζει το ενδιαφέρον του μαθητή...», «...ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει μέσα που θα τον βοηθήσουν να βελτιώσει την εκπαιδευτική του διαδικασία καθώς και δυνατότητα χρήσης ενός μέσου το οποίο είναι

ελκυστικό για τους μαθητές του.». Υπάρχουν 22 φοιτήτριες (31%) που ισχυρίζονται πως μέσα από τη χρήση του Διαδικτύου στην τάξη, μαθητής και εκπαιδευτικός έρχονται σε επαφή με τους Η/Υ και εξοικειώνονται με ένα εργαλείο απαραίτητο για την καθημερινότητά τους «...επαφή και εξοικείωση του μαθητή με τον Η/Υ...», «...για το μαθητή αρτιότερες γνώσεις γύρω από έναν χώρο ο οποίος αναπτύσσεται συνεχώς και είναι άκρως απαραίτητο πλέον για τη καθημερινότητα μας...», «...και για το μαθητή και για τον δάσκαλο βελτίωση των γνώσεων τους, εξοικείωση με τους Η/Υ». Ακόμα 19 φοιτήτριες (26%) βλέπουν το Διαδίκτυο ως γνωστικό εργαλείο που βοηθά τους μαθητές και αναφέρουν «...με τα εκπαιδευτικά λογισμικά υπάρχει η δυνατότητα ο μαθητής να επικεντρωθεί στα ατομικά λάθη, να επανέλθει στη θεωρία και να κατανοήσει καλύτερα τις διδασκόμενες έννοιες...», «...ο μαθητής να αποκτά πρωτοβουλίες ψάχνοντας μόνος του κάποια πράγματα στο διαδίκτυο που έχουν σχέση με το μάθημα και εμπλουτίζουν τις γνώσεις του...», «...άμεση πρόσβαση στη πληροφορία (είτε μέσω αναζήτησης, είτε με επικοινωνία με τον καθηγητή χωρίς να χρειάζεται να περιμένει να έρθει η ώρα του μαθήματος-εδώ περιλαμβάνεται και το γεγονός της ες' αποστάσεως εκπαίδευσης)...», «...οι μαθητές μαθαίνουν να αυτενεργούν και να γίνονται συμμετοχοί στη διδασκαλία καθώς αναζητούν μόνοι τους πληροφορίες για κάποιο μάθημα...».

Στην ερώτηση «Φαντάζεστε κάποιες μαθησιακές δραστηριότητες που αξιοποιούν το Διαδίκτυο και έχουν σημαντική μαθησιακή αξία; Αναφέρετε κάποιες από αυτές..» απάντησαν 52 φοιτήτριες (72%). Οι φοιτήτριες αναγνωρίζουν πως μπορούν να αξιοποιήσουν το Διαδίκτυο στα διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα και κάποιες χαρακτηριστικές απαντήσεις, που αποτελούν κοινή παραδοχή του συνόλου των απαντήσεων, είναι οι εξής: «...η χρήση του υπολογιστή από τα ίδια τα παιδιά στο νηπιαγωγείο θα μπορούσε να τα βοηθήσει να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους ερχόμενα σε επαφή με διάφορα είδη κειμένου και μέσα από την ηλεκτρολόγηση να εξοικειωθούν περισσότερο με τα γράμματα και τους αριθμούς...», «...σχετικά με την ιστορία να αναζητήσουν πηγές για ιστορικά γεγονότα...», «...στη τουσική να βρουν τραγούδια...», «...διάφορα site με ζωγραφιές, ερωτηματολόγια, μουσικά τραγούδια και διάφορες κατασκευές...», «...στο μάθημα της Πληροφορικής στο σχολείο...», «...αναζήτηση κάποιας συνταγής με σκοπό την εκτέλεσή της στο νηπιαγωγείο...», «...αναζήτηση τροφών με ιδιαίτερη διατροφική αξία στα πλαίσια μιας θεματικής προσέγγισης για τη διατροφή». Υπάρχουν 17 φοιτήτριες (24%) που αναγνωρίζουν την παιδαγωγικά προστιθέμενη αξία του Διαδικτύου και απαντούν πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί το Διαδίκτυο για «...ομαδικές εργασίες που απαιτούν πληροφορίες οι οποίες υπάρχουν σε αντίστοιχους δικτυακούς τόπους...», «...τα παιδιά να δουν τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε το διαδίκτυο με ασφάλεια...», «...χρήση του e-mail για επικοινωνία με άλλα σχολεία και όχι μόνο (τα παιδιά θα μάθουν την αξία του διαδικτύου σαν ένα μέσο μαζικής επικοινωνίας)...». Ακόμα 19 φοιτήτριες (26%) βλέπουν το Διαδίκτυο σαν ένα μέσο με το οποίο τα παιδιά θα εξοικειωθούν με τον Η/Υ και απαντούν «...μια πρώτη επαφή των παιδιών με την χρήση του ηλεκτρολογίου, του πομπιού, της οθόνης και του υπολογιστή γενικότερα...».

Τέλος το 58% των φοιτητριών απάντησε πως τα μαθήματα σχετικά με τις ΤΠΕ που έχουν παρακολουθήσει στα πλαίσια των σπουδών τους στο ΤΕΕΑΠΗ τους έχουν βοηθήσει να αντιληφθούν την παιδαγωγική αξία του Διαδικτύου και να αλλάξουν γνώμη αναγνωρίζοντάς το σαν ένα σπουδαίο εργαλείο μάθησης. Το 42% των φοιτητριών απάντησε πως ακόμα και πριν παρακολουθήσει αυτά τα μαθήματα, είχε αντιληφθεί την παιδαγωγική αξία του Διαδικτύου ενώ καμία φοιτήτρια δεν απάντησε ότι δεν βλέπει το Διαδίκτυο σαν ένα εργαλείο που μπορεί να αξιοποιηθεί στην τάξη.

Μελλοντικές Νηπιαγωγοί και πρόθεση αξιοποίησης του Διαδικτύου στην Τάξη

Όταν ρωτήθηκαν οι φοιτήτριες για το ποιες υπηρεσίες του Διαδικτύου σκοπεύουν να αξιοποιήσουν στην τάξη, το 71% επέλεξε το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail), το 21% τα forums, τις συνομιλίες και τις διασκέψεις, το 21% τη μεταφορά αρχείων (FTP), το 90% την έρευνα πληροφοριών (WWW) και τις μηχανές αναζήτησης και μόλις ένα 7% απάντησε πως

δεν θα χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο καθόλου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στην ερώτηση για ποιο σκοπό σκέφτεστε να χρησιμοποιήσετε το Διαδίκτυο στην τάξη, το 21% απάντησε πως θα το χρησιμοποιήσει για την αρτιότερη συστηματοποίηση της σχολικής ζωής, το 50% για την αρτιότερη οργάνωση της διδασκαλίας, το 50% για την προώθηση συλλογικών και συνεργατικών καταστάσεων μάθησης εντός και εκτός τάξης, το 90% για την ανάπτυξη νέων γνωστικών δεξιοτήτων, το 71% για την επικοινωνία με τα άλλα σχολεία, το 62% για την γρήγορη και εξ' αποστάσεως πρόσβαση σε στοιχεία, πληροφορίες και δεδομένα, ενώ μόλις το 7% απάντησε πως δεν θα χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο καθόλου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τέλος όταν ζητήθηκε η άποψη των φοιτητριών για τα πιθανά εμπόδια που θα αντιμετωπίσουν στην προσπάθεια αξιοποίησης του Διαδικτύου στην τάξη, το 90% απάντησε πως πιστεύει πως θα υπάρχουν προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, το 11% ανέφερε πιθανή απροθυμία μαθητών, το 22% ανέφερε πιθανή απροθυμία και αντίδραση γονέων, ενώ καμία φοιτήτριας δεν πιστεύει ότι θα αντιμετώπιζε προβλήματα με τους συναδέλφους της.

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα μικρό αριθμό φοιτητριών του ΤΕΕΑΠΗ που παρακολούθουν την ομάδα "Department of ESECE, University of Patras - ΤΕΕΑΠΗ, Πανεπιστήμιο Πατρών" της σελίδας κοινωνικής δικτύωσης Facebook. Η δειγματοληψία ήταν μη πιθανοτήτων και οι ερωτήσεις, αν και περιορισμένες, επικεντρωμένες στα ζητήματα που επιλέχθηκαν να εξεταστούν. Παρά τους συγκεκριμένους περιορισμούς, που δεν επιτρέπουν να γενικευθούν τα αποτελέσματα στον πληθυσμό, υπάρχουν σημαντικά στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα. Φαίνεται πως οι φοιτήτριες του δείγματος χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο συχνά κυρίως ως μέσο επικοινωνίας αλλά και για ενημέρωση, διασκέδαση (παιχνίδια, τραγούδια, video), αναζήτηση υλικού για τη σχολή (πληροφορίες, βιβλία, σημειώσεις, εργασίες), όχι όμως για τη χρήση υπηρεσιών (πχ. e-banking). Οι φοιτήτριες αναγνωρίζουν το Διαδίκτυο ως μέσο επικοινωνίας και ως χώρο με τεράστιο όγκο πληροφοριών. Φαίνεται όμως πως έχουν εσφαλμένες αναπαραστάσεις ως προς την κατανεμημένη αποθήκευση της πληροφορίας και την έλλειψη κεντρικού ελέγχου στο Διαδίκτυο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι σε πολλές απαντήσεις τους οι φοιτήτριες χρησιμοποιούν τους όρους «Διαδίκτυο» και «Παγκόσμιος Ιστός» ως συνώνυμους, μια εσφαλμένη αντίληψη η οποία έχει διαπιστωθεί και σε άλλες μελέτες (O' Day et al, 1999). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι μελλοντικές νηπιαγωγοί αντιλαμβάνονται τις ποικίλες δυνατότητες χρήσης του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή και του Διαδικτύου στο Νηπιαγωγείο, όπως έχουν δείξει και άλλες έρευνες (Γκρίτση κ.α, 2000; Κυρίδης κ.α, 2003). Φαίνεται μάλιστα πως οι μελλοντικές νηπιαγωγοί του δείγματος αναγνωρίζουν πως το Διαδίκτυο μπορεί να αξιοποιηθεί και στην ανάπτυξη γνωστικών και συνεργατικών δεξιοτήτων από τους μικρούς μαθητές. Η διαπίστωση αυτή έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών όσον αφορά τις αντιλήψεις ορισμένων εκπαιδευτικών που αναγνωρίζουν τη αξία του υπολογιστή μόνο στις γραφειοκρατικές λειτουργίες του σχολείου (Κολτσάκης, 2007; Βοσνιάδου, 2006), ενώ για τις υπόλοιπες χρήσεις του στο σχολείο η αποδοχή του μετριάζεται (Μαργετουσάκη, 2002). Τέλος, οι μελλοντικές νηπιαγωγοί φαίνεται να νοιώθουν άνετα με τη χρήση του υπολογιστή και του Διαδικτύου στην τάξη και προτιμούν να το αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με ποικίλους τρόπους.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τους καθηγητές κύριο Κ. Ραβάνη και κυρία Μ. Κορδάκη για την υποστήριξη, την καθοδήγηση και τη βοήθειά τους στην εργασία μου.

Αναφορές

- O' Day, V., Ito, M., Linde, C., Adler, A., & Mynatt, E. (1999). Cemeteries, oak trees, and black and white cows: learning to participate on the Internet. *Proceedings of Computer Support for Collaborative Learning (CSCL) 99*, (σσ. 360-367). Palo Alto, California.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: Freeman
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education (6th edition)*. London: Routledge-Falmer.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές. Προοπτικές, Προβλήματα και Προτάσεις για την αποτελεσματική χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Γκρίτσι, Φ., Καμπεζά, Μ., & Κότσαρη, Μ. (2000). Απόψεις των νηπιαγωγών για τη χρήση του υπολογιστή στην πρώτη σχολική ηλικία. 2 *Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή "Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση* (σσ. 601-607). Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών, ΠΠΠΕ.
- Ζαράνης, Ν., & Οικονομίδης, Β. (2006). Οι απόψεις των νηπιαγωγών για τη χρήση του Διαδικτύου στο Νηπιαγωγείο, Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης. 3ο *Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Κριτική, Δημιουργική, Διαλεκτική Σκέψη στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη»*,. Αθήνα.
- Καραμηνάς, Ι. (2007). Απόψεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της Περιφέρειας Αττικής για τη διδακτική αξιοποίηση του διαδικτύου στο δημοτικό σχολείο. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*(149), σσ. 138-156.
- Κολτοάκης, Ε. (2007). Διερεύνηση των περιορισμών και των δυνατοτήτων μιας σχολικής μονάδας και των εκπαιδευτικών της σχετικά με την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ: μια μελέτη περίπτωσης. *Πρακτικά του 5ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρίας, Β*, σσ. 53-58. Θεσσαλονίκη.
- Κουσουράκης, Γ., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2011). Διερεύνηση της εξοικείωσης των νεοεισερχόμενων φοιτητών με τις ΤΠΕ στο Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η του Πανεπιστημίου Πατρών: μια διαχρονική μελέτη. 2ου *Πανελλήνιου Συνεδρίου: «Ενταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Πάτρα.
- Κυρίδης, Α., Δρόσος, Β., Ντίνας, Κ., Μαρσέλλου, Β., & Νικουση, Σ. (2003). Η Πληροφορική και Επικοινωνιακή Τεχνολογία (Π.Ε.Τ) στο νηπιαγωγείο. Οι απόψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή της Π.Ε.Τ στο ελληνικό νηπιαγωγείο. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*(130), σσ. 131-140.
- Μαργετούσáκη, Α. (2002). Ο Υπολογιστής Εργαλείο. Αναπαραστάσεις φοιτητών και εκπαιδευτικών. Στο *Η έρευνα στην προσχολική εκπαίδευση. Ποιότητα, Προβλήματα και Οργάνωση της Προσχολικής Εκπαίδευσης* (σσ. 279-291). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Μαρκάκης, Β. (2001). Ενσωματώνοντας τη νέα τεχνολογία στην εκπαιδευτική διαδικασία: η ανάπτυξη ενός εποικοδομηστικού υπερμεσικού μαθήματος για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Στο *Η έρευνα στην προσχολική εκπαίδευση. Ποιότητα, Προβλήματα και Οργάνωση της Προσχολικής Εκπαίδευσης* (σσ. 271-277). Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Μητσιοπούλου, Ο., & Βεκέρη, Ι. (2011). Ατομικοί και Σχολικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία από εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. 2ο *Πανελλήνιο Συνέδριο: «Ενταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Πάτρα.
- Μπίκος, Κ. (1995). Εκπαιδευτικοί και Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές: Στάσεις ελλήνων εκπαιδευτικών απέναντι στην εισαγωγή ηλεκτρονικών υπολογιστών στη Γενική Εκπαίδευση.
- Παρίση, Μ., Τσέλιος, Ν., & Κόμης, Β. (2010). Μελέτη στρατηγικών αναζήτησης πληροφορίας στο Διαδίκτυο. 7ο *Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ*. Κόρινθος.
- Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η. (2011). Οδηγός Σπουδών. Ακαδημαϊκό έτος 2011-2012. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Τζιμογιάννης, Α., & Κόμης, Β. (2004). Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών σχετικά με την εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδασκαλία τους. 4ο *Πανελλήνιο Συνέδριο «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση»*, (σσ. 165-176).
- Τοκμακίδου, Ε., Καλογιαννίδου, Α., & Τσιτουρίδου, Μ. (2010). Το Διαδίκτυο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: προσεγγίσεις εκπαιδευτικών . 7ο *Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ*. Κόρινθος.